

Hesteavlen i 1905.

Af Statskonsulent *J. Jensen.*

Set fra et Landmandsstandpunkt har 1905 været et Misvækstaar for store Dele af Jylland, men hippologisk taget har det været et Mærkeaar i god Betydning, idet der har været den største Hesteafsætning, vi endnu have kendt, og det til stigende Priser, ligesom det jyske Fællesskue i Horsens viste en Fremgang i Avlsmaterialet, navnlig blandt Hingstene, i Løbet af de 20 Aar siden sidste Fællesskue i Horsens, som man næppe kunde tænke sig. Der er egentlig kun det ene mørke Punkt, Frygten for at det bliver det sidste gode Aar.

Den daarlige Sommer mærkes næppe saa stærkt for Hestenes som for Malkekøernes Vedkommende, og Terminen, da Sagen opgøres, er Indbindingstiden. Tidligere plejede en daarlig Sommer at efterfølges af tvungent Salg til Spotpris af Føl, Plage og gamle Heste; men sidste Efteraar var der heldigvis stærk Efterspørgsel efter Føl til gode Priser, og hele Tiden siden har der været livlig Handel med Heste.

Hesteudførselen har i Aarets Løb udgjort ca. 29300 Stkr., hvoraf ca. 2000 Føl. I 1904 var Udførselen ca. 26100 Stkr., hvoraf ca. 1700 Føl, i 1903 ca. 26200 Stkr. med 1500 Føl og i 1902 ca. 23000 Stkr. med ca. 3000 Føl.

Gennemsnitsudførselen pr. 5 Aar stiller sig saaledes:

1900—1904	ca. 22700 Stkr.
1895—1899	- 19000 —
1890—1894	- 13500 —
1885—1889	- 15000 —
1880—1884	- 11500 —
1875—1879	- 9200 —
1870—1874	- 12000 —

Tallene variere ikke saa lidt fra Aar til andet; men det viser sig, at Hesteudførselen omtrent er fordoblet i de sidste 20 Aar. Da vor Hesteavl omfatter to Slags, nemlig svære (jyske) og lette Heste, vilde det være af Interesse at se, af hvad Slags de udførte Heste bestaa; men derom siger vor Udførselsstatistik intet, hvorimod den tyske Indførselsstatistik oplyser os om, at der i 1904 er indført fra Danmark 23713 Heste, hvoraf 45 svære Hingste, 22845 svære Arbejdsheste, i alt 22890 Stkr. nærmest jyske Heste, 723 lette Arbejdsheste og 100 »andre Heste«, nærmest forædlede Heste (se N. C. Christensen: Danmarks Omsætning med Udlandet i »Tidsskrift for Landøkonomi« 1905, 7. Hefte, Pag. 386).

Hesteprisen har man desværre ingen paalidelig Statistik over, da den jo afhænger baade af Konjunkturerne og Kvaliteten. Men i det store og hele maa det siges, at den har varieret meget mindre end Prisen paa de fleste andre Landbrugsprodukter. Den steg uforholdsmæssig fra 1870—75 paa Grund af den tysk-franske Krig og den derefter følgende Milliardbevægelse; men saa faldt den igen lidt efter lidt til ind i 80erne, hvorpaa den holdt sig nogenlunde ens i ca. 20 Aar, indtil den atter steg lidt i det sidste Par Aar og da navnlig i 1905. Som antydet er det ikke nok at opnotere Prisen paa 1., 2. eller 3. Klasses Varer, man maa ogsaa vide, om Varen er den samme nu som forhen inden for hver af disse Klasser. Det er netop Spørgsmaalet, som det var af Interesse at faa besvaret. Men her kommer Skønnet let til at spille for stor en Rolle, thi faktiske Holdepunkter er der ikke mange af.

I Løbet af de sidste 20 Aar er Typen paa den jyske Handelshest sikkert ikke meget forandret, den Gang, som nu, var det en net, velformet, middelsvær Hest; men faktisk er den i dette Tidsrum bleven baade sværere og større, i Gennemsnit 1—2 " højere og dertil bredere og førere; endvidere ere Undermaalerne — Droskehestene — næsten uddøde. Alderen paa Handelshestene er samtidig gaaet omtrent et Aar nedad, saa at 4-Aars Heste nu langt fra ere Sjældenheder paa Markedet. Man hører endnu stadig Hestehandlerne klage over Manglen paa gode Heste; men Klager over de daarlige Heste, ligesom over Menneskenes Daarlighed, ere ældgamle og betyde næppe ret meget. Derimod kan der være Grund til at tænke over, hvor vidt Fremgangen i det store og hele svarer til, hvad mange havde ventet sig som Løn for alt det gode Arbejde, der er gjort; men hertil maa vistnok svares Nej. Der er ikke sket nogen Revolution i Produktionen, siden vi fik Hesteavlsforeninger m. m.; men med en 10-aarig Periode som Maalestok viser det sig, at der er sket et meget respektabelt Fremskridt i de Retninger, i hvilke Markedet har stillet Krav, navnlig Størrelsen og Massen. Var vor Hest bleven staaende paa Fortidens Standpunkt, havde vi faaet det at føle nu i mindre Priser.

Udførselen er i 1905 i endnu højere Grad end tidligere sket til Tyskland, idet der dertil er gaaet ca. 27000 Stkr., medens Antallet er dalet til 1100 for Englands Vedkommende, hvortil vi i de sidste Aar have solgt nogle faa Tusinde billige, smaa, regelmæssige og letløbende Heste til Personbefordring i Byerne. England gaar stadig og stærkt tilbage som hesteindførende Land, idet det i 1905 kun modtog 13700 (til en Gennemsnitspris af 462 Kr.), hvoraf ca. 1400 fra Amerika. For os har England kun været en midlertidig og bliver næppe nogen fast Kunde. Sverige og Norge med en Indførsels-told af 50 Kr. pr. Hest have kun modtaget 1—200 Stkr. Sveriges Hesteavl synes i Læ af Beskyttelsen at have udviklet sig, saa det er ved at gaa over til Eksport af

noget sværere Heste end hidtil, hvorved vi mulig kunne faa Svenskerne til Konkurrenter paa det tyske Marked. Hvis det sker, indtræffer den Mærkelighed, at de under Toldbeskyttelsen opdrættede svenske Heste skulle fortoldes ved Indførselen paa Verdensmarkedet. Hidtil har det været det toldfrie Danmark, der nærmest har aftaget Sveriges overflødige Udskud.

Rusland har under Krigsforholdene været aldeles uden Betydning for os, og det er et Spørgsmaal, om vi naa at faa noget Marked dér. Lykkes det, maa det ske ad den naturlige Vej, at Russerne søge os. De kende jo nu vore Varer og vide, hvor vi bo.

Det er, og bliver sandsynligvis ogsaa fremtidig, Tyskland, vi som Hesteproducenter maa holde os til. Lukkes der for os dér, ere vi færdige med at udføre Heste. Heldigvis trænger Tyskland mindst lige saa meget til os som vi til det, saa Faren for Standsning af Forretningen er ikke overhængende. Tyskland er Verdens Hovedmarked for svære Heste, af hvilke det selv kun producerer et forsvindende Antal, medens det aarlig bruger ca. 60000, hvoraf vi levere de 25000, medens Belgien afgiver et lignende Antal. Resten er fordelt paa andre omliggende Lande. Amerika har helt ophørt at udføre Heste til Tyskland. Vor Konkurrent er altsaa Belgien, og heldigvis er dette Land saa velstillet, at det ikke er farligt for os. Landet er saa lille, saa stærkt befolket og saa rigt, at billig Masseproduktion er udelukket. Dertil er den belgiske Hest en anden end den jyske og ikke saa meget en bedre af samme Slags. Belgien udfører som Produkt af den rige Jord og ældgammel Kultur adskillige Kæmpeheste til sværeste Træk og til meget høje Priser (ca. 2000 Frcs. = 1450 Kr.), men desuden en stor Del mellemstore eller endog smaa Heste af samme Type, altsaa udelukkende Arbejdsheste til mindre svært eller lettere Trækbrug. Det er paa en Maade Affaldet fra Avlen, selv om det er gode Heste, men de ere til en helt anden og ingenlunde høj Pris. Den jyske Hest er jo en ret behagelig Mellemform, der kun undtagelsesvis egner sig

til Karrekørsel, hvorfor den heller ikke opnaar Karrehestens Pris; men netop som denne Mellemform er den heller ikke, saaledes som den belgiske, udelukkende henvist til Slæbearbejde. Den er lettere end den belgiske og benyttes derfor ogsaa til Travkørsel i Byerne eller endog Kørebrug efter nedstemte Fordringer. Prisforskellen er heller næppe saa stor paa de jyske som paa de belgiske Heste, hvorfor Forskellen i Gennemsnitsprisen paa Belgierne og vore Heste næppe er saa stor, som man skulde tro (100—150 Kr.). Begge Racer supplere udmærket hinanden, og begge have deres Velyndere, saa den ene ikke som Regel erstatter den anden. Vi ere de smaa, hvad Hestene som saa meget andet angaar; men derfor er der ingen Grund til at fortvivle eller opgive Ævred.

Den længe bebudede tyske Toldforhøjelse staar for Døren, og 1905 er det sidste Aar, da Udførselen sker efter den gamle Tarif, der har været saa moderat, at den næppe mærkedes. Man forstaar heller ikke rigtig, hvad god Mening der har været i at genere Mellemhandelen med en Hestetold paa 20 Mark; thi finansielt betød den intet, og beskyttende kunde den da heller ikke være. Sandsynligheden taler for, at den har været brugt som Overgangsled til noget højere. Der er jo den Ejendommelighed ved Told, at den stadig kræves forhøjet. Herefter faa vi noget andet at føle; thi den bliver for danske Heste i 1906 forøget med 52 Mk. til 72 Mk. = 64 Kr., og det bliver en Værditold; men for Danmarks Vedkommende bliver der faktisk kun én Toldsats, idet den anførte Told skal svares for alle Heste af Værdi indtil 1200 Mk. (1070 Kr.). Efter hvad der foreligger, blive vi, trods vor Mestbegunstigelsesret i Hestetoldsspørgsmaalet, alligevel næppe ligestillede med Belgien, der har afsluttet særskilt Toldtraktat med Tyskland og derefter kun skal svare Told af 50 Mk. for Heste indtil 1000 Mk.s Værdi. Da de allerfleste af vore Heste ikke naa de 1000 Mk., blive vi altsaa uheldigt stillede i Konkurrencen. Begunstigelsen gælder kun Heste af belgisk Race

(rent »Koldblod«) eller Blandinger dermed. Men sandsynligvis kommer denne Begunstigelse af en enkelt Race ikke engang vore belgiske Blandinger til Del. Hvis saa var, vilde det kunne bidrage til at give Krydsningen med Belgierne Vind i Sejlene herhjemme.

Det er sikkert vanskeligt at forudsige Toldens Virkning paa Hesteprisen. Foreløbig har Frygten derfor bidraget til forcerede Opkøb og Prisstigning, hvilket aabenbart er et Held for os, da der nok vil komme til at staa en Kamp mellem Køber og Sælger om, hvem der skal betale Tolden. Sandsynligvis vil den tyske Toldbeskyttelse føre til, at en Del tyske Landmænd ville forsøge at opdrætte svære Heste, hvilket sikkert ikke vil lykkes for ret mange, hvorfor Prisen paa gode jyske Heste næppe vil falde, medens de tyske Forbrugere ville komme til at betale mere for dem. Derimod vil der i Landet selv avles saa meget mislykket Kram, at det nok vil trykke Prisen paa vort Middelgoods, der derfor rimeligvis kommer til at bære Toldens fulde Beløb. Det vil saaledes rimeligvis ende med, at det ikke betaler sig at tillægge daarlige Heste — af dem kommer der jo nok af sig selv i den gode Avl; men deri er der heller næppe nogen Ulykke, thi der er aabenbart i flere Aar dreven »Luksus«-Hesteavl i stor Maalestok, idet den gode Hestepris har lokket Folk til at lægge Heste til, uden at de havde Forudsætninger derfor, hvorfor ogsaa Forretningen oftest har bragt ligefrem Tab. Et daarligt Hestetillæg er sikkert noget af det mindst lønnende i Landbruget, medens et godt hører til det allerbedste.

Indførselen har i det forløbne Aar i god Overensstemmelse med den stærke Udførsel været stærkt stigende. Naar vore Heste rives bort til gode Priser, maa Indlandets Forbrug af billige Heste erstattes ved Indførsel. Og det bliver saaledes mest Godtkøbsheste fra Sverige og Ponier, vi forsyne os med fra Udlandet. Vi have i 1905 indført ca. 9500 Stkr., saa Overskudsudførselen bliver knap 20,000 Stkr. Af de indførte Heste er der kommen 4200 Stkr. fra Tyskland, hvoraf der for April Kvartal i Told-

listerne er opført 610 Stkr. fra Galizien. Fra selve Tyskland er der kun kommen nogle Luksusheste, Remonter og Slesvigere, maaske højst et Par Hundrede i alt, saa de ca. 4000 Stkr. kun ere førte gennem Tyskland. Paa lidt nær har det været Ponier, hvoraf vistnok langt flere end de omtalte 610 Stkr. stammede fra Galizien. Rusland er jo ellers vort »Spisekammer«, der var lukket under Krigen og blev først lukket op i Efteraaret. Herfra kom der ad Søvejen ca. 700 Stkr. i Oktober Kvartal.

I Sommertiden kom der mange islandske Heste — i alt ca. 1200 Stkr. — herved, mest yderst magre Smaatingester, hvoraf ca. Halvdelen gik til Nordjylland. Væsentlig i det første Halvaar fik vi ca. 450 Stkr. fra Norge. Da vi savnede »Russerne«, maatte vi hjælpe os med de andre midlertidig. »Russeren« er en brillant Husmandshest — det er jo Hedehusmændene, der ere Hovedforbrugerne af Smaaheste her i Landet — og dertil er den meget billig, o: i Rusland og Storhandelen herhjemme, ca. 125—250 Kr. efter Kvalitet; men i Detailsalg bliver Prisen for et Par tarvelige Heste ca. 500 Kr. Mellemandleren tjener »tykt« paa dem, og det er ret mærkeligt, at Husmændene ikke forsøge at tage Detailhandelen i deres Haand og inkassere en Del af den ofte ublu »Told«.

Den lille, norske Hest, »Norbaggen«, har et udmærket Lov paa sig her i Landet, men den er dobbelt saa dyr i Hjemlandet som »Russeren«.

»Islænderen« er ogsaa en fortrinlig Brugshest; men den er lovlig lille til Landbrug og alt for udsultet, naar den kommer hertil.

De svenske Heste ere mest Udskud; men der faas nu ogsaa en Del ret gode Arbejdsheste derfra, Produkter af Krydsning med Belgiere, ligesom der stadig kommer forædlede Heste derfra.

Fra England og Irland have vi faaet henved 150 Remonter og adskillige andre lette Heste, i alt 320 Stkr., medens det øvrige Udland kun har leveret 10 Stkr. Vort Behov indskrænker sig altsaa til Godtkøbskram foruden

nogle Rideremonter og andre forædlede Heste, der for største Delen ogsaa maa regnes for billige Sager. Danmark er et slet Marked for Luksusheste, der er et for lille, købedygtigt Publikum, og det meste deraf er endda saa uendelig nøjsomt i sine Fordringer til Luksusheste, at der til Ridebrug endog tages til Takke med »Udsættere« fra Militæret eller »Englændere« af lignende Kvalitet. Og til Kørebrug ser man næsten kun høje, tyske »Styltegængere«. Et Par blot godt gaaende Køreheste, endsige et Par Steppere, som ere moderne i hele den øvrige civiliserede Verden, ere rene Undtagelser.

Hvad de hjemlige Forhold angaar, da er Arbejdet gaaet i det gamle Spor. Man kan kun glæde sig ved den stadig tiltagende Interesse for og Forstaaelse af Hesteavl, navnlig hos Bondestanden i Jylland, saa at man næsten kan sige, at der gøres, hvad der kan, for Sagens Fremme. Men denne Vækkelse har ogsaa en mindre heldig Side, idet den har fremkaldt de kolossale, stadig stigende og ofte ret meningsløse Hingstepriser, idet Varen sjældent svarer til Købesummen. »Der er gaaet Spekulation i Sagen«. Mange dygtige og adskillige andre Hestemænd spekulere i Hingstelotteriet, dels gennem Tillæg og dels Handel med Hingste. Navnlig tager Mellemhandelen stærkt til og truer med at bemægtige sig hele Hingstesalget. Spørger man nu, om den gør Nytte i Forhold til Fortjenesten, da bliver Svaret ubetinget Nej. I Hestehandelen, især med Udlandet, er Mellemhandel nødvendig, men her er ikke Spor af Brug for Mellemmænd mellem Sælger og Køber. Det hele former sig nærmest til en Beskatning af Hesteavl, der erlægges i Form af høje Bedækningspenge. Køberne krympe sig ved at betale Skatten, men der er intet derved at gøre. Foreningerne skulle jo have de allerbedste Hingste, koste hvad de ville! Forholdet er nemlig dette: Der kræves aarlig henimod 20 Foreningshingste af jysk Race, og inden for denne fødes der aarlig 2—5 Hingste, der af Eksteriør kunne regnes til 1. Kl. og omtrent det dob-

belte Antal af 2. Kl., i alt ca. 8—10 Stkr. aarlig, der ere saa gode, at de kunne ventes at gøre Avlen Gavn. De øvrige ere mere eller mindre Middelmaadigheder, som der ikke er Grund til at betale Overpris for. Men blandt de første er der maaske ikke engang én, der bliver en »Matador« i Avlen, saa det hele Køb, især af Plage, er ret sangvinsk, og det viser sig ogsaa, at de fleste Foreninger ikke komme saa godt af Sted dermed som forventet. Selvfølgelig gaar det de klogeste bedst, men ogsaa disse kunne møde Skuffelser. Komme saadanne for ofte, og der støder Uheld til, kan man træffe dem, der tabe Humøret.

Der er ingen Tvivl om, at Andelssystemet har gjort Hesteavlens stor Gavn; men for Øjeblikket med de for Haanden værende Vilkaar for Køberne, kan det visse Steder mulig være en tvivlsom Fordel med Foreningsvæsenet. Den eneste virkelige Fordel for Tiden ved den høje Hingstepris er den, at vi beholde alle Racens bedste Individuer for os selv. Det er umuligt at sige, naar Reaktionen kommer mod den til Dels ved Kunst opdrevene Pris, ligesom det heller ikke kan siges, i hvad Form den kommer; men man kunde nok tænke sig, at den tyske Told, der belaster hver Hest med 72 Mk. + Salær for Dyr lægeundersøgelse, Fragt og Hestehandleravance, kunde bidrage til, at Opdrætterne vilde søge at frigøre sig for ogsaa en hjemlig Beskatning. En anden nærliggende Frigørelse derfor kunde tænkes at komme fra Udlandet ved Indkøb af Hingste dér.

Denne Mulighed laa os ret fjærn for nogle Aar siden; men den er rykket os noget nærmere, idet den belgiske Avl paa Sjælland har vakt Opmærksomhed efter Udstillingen i Kjøbenhavn i Sommer. Og Krydsningsavlens har energiske Talsmænd, ligesom det heller ikke mangler paa driftige Forretningsmænd, der gerne ville hjælpe til med Indførsel af udenlandsk Avlsmateriale. For den jyske Races Vedkommende er der ingen Fare for, at de bedre jyske Hingste skulle blive erstattede med almindeligt fremmed Handelskram, dertil ere Jyderne for kræse

og for gode Kendere; men Begreberne kunne nok alligevel forvirres noget, selv hos ret dygtige Opdrættere, da de ikke vide, at de fremmede Trækracer ere betydeligt større og sværere end vor, saa Undermaalere derfra maaske kunde blive regnede for 1. Kl.s Dyr, naar de ere tilstrækkelig velskabte. Og det maa man vide, at 3., 4. Kl.s Hingste af selv den højest udviklede Race i Reglen ikke i Blandingsavlen udrette mere end en af vore egne af lignende Kvalitet i Renavlen.

Det var ønskeligt, om Forholdene, der synes mindre sunde for Øjeblikket, kunde ordne sig paa en god og fornuftig Maade uden Revolution eller Krise.

Aarets Hovedbegivenhed var de store Udstillinger i Kjøbenhavn for Sjælland og i Horsens for Jylland, foruden den i Altona for Slesvig og Holsten.

Den mest omtalte var »Jubilæumsdyrskuet« i Kjøbenhavn. For Hestenes Vedkommende var det nærmest en lille og tarvelig »Verdensudstilling«, idet »alle mulige« Racer vare repræsenterede. Men i Hovedsagen var det dog en Udstilling af lette Heste, navnlig Frederiksborgheste. Denne vor nationale, lette Hesterace er siden Udstillingen i Kjøbenhavn 1888 bleven noget større, men mindre ædel, ligesom Stutteritypen og den høje Forgang synes at være paa Retur, saa Racen nu nærmest repræsenterer en lettere, rød Halvblodshest. Af tysk Halvblod er der en hel Del paa Sjælland, men hvad Hingste angaar næppe af tilstrækkelig god Kvalitet. Det meste er for højbenet og mangler Gang.

Militæret havde udstillet en Del danskfødte Remonter, faldne efter Statens eller andre forædlede Hingste. Uagtet de vare udsøgte blandt de bedste, gjorde de sig ikke ved Siden af en Samling udsøgte, fortrinlige skaanske Remonter, der vare udstillede her. Iblandt de udstillede svære Heste var der en Del gode, unge, belgiske Hopper, der ere indkøbte som Føl i Belgien. Det var naturligvis Eliten af de indførte, men som saadan vare de i Forhold til Gennemsnits-Indkøbsprisen ikke imponerende gode; medens de, præparerede til Udstilling og som Sam-

ling betragtet, toge sig godt ud, navnlig sete bagfra. Den belgiske Hest er bleven moderne i de seneste Aar, hvorved Prisen er stegen stærkt, saa Belgien ikke længere er et Land, hvor man gaar rundt i Blinde og køber gode Varer for Røverkøb. Men endnu staar Hingsteprisen der dog ingenlunde over den i Jylland, hvorimod de udmærkede Hopper ere meget dyrere, medens den mindre og lettere Vare kan faas til Markedspris, der snarere er under end over vor.

De i Kjøbenhavn udstillede jyske Heste vare gennemgaaende tarvelige og lidet typiske. Man vil jo have »Jyder« efter sjællandsk Smag, men det giver let Skuffere i Avlen. Bærer man sig ligedan ad med Belgierne, bliver Resultatet sikkert det samme.

Kort Tid efter det sjællandske Skue afholdtes det jyske Fællesskue i Horsens. I Modsætning til det sjællandske med de mange Racer og de faa gode Individer, var der her kun jyske Heste og mange gode. Det er 8 Aar siden, der sidst afholdtes jysk Fællesskue for ældre og yngre Dyr, og 20 Aar siden det sidste Fællesskue i Horsens, alene for ældre Dyr. Der var altsaa den gunstigste Lejlighed til at gøre Sammenligning mellem Nu- og Fortid, og det maa siges, at den faldt udmærket godt ud, eller rettere: der var ingen Sammenligning.

Skuet var i endnu højere Grad end Ungskuet i Esbjerg 1904 en »Aldrup-Udstilling«, idet det store Flertal, især af de præmierede Dyr, nedstammede fra Kongepremiehingsten Aldrup Munkedal, tilhørende Horsens Hesteavlsforening. Den fik som 4-aarig 1. Præmie ved Fællesskuet i Aarhus 1897; men ingen drømte da om, at den var en saadan Matador i Avlen, som den har vist sig at være.

Det, der udmærker »Aldrupperne«, er den fortrinlige og smukke Bygning, brede, dybe, rundbyggede, muskuløse Krop i Forening med godt Hoved og smuk Hals, fortrinlige Forben, men rigtignok til Gengæld ofte med noget mangelfulde Bagben og lidt kort Bevægelse. De ere trods deres Overlegenhed over alt andet inden for

Racen altsaa ingenlunde lydefri; men Spørgsmaalet er, om Manglerne ere saa væsentlige, som en Del Hippologer mene, at de udslette alt det gode. De forstaaende Jyder se langt fra saa mistrøstigt paa Aldrupperne, saa de endog mene, at det netop er gennem dem, at vi i en Fart ere naaede og endnu kunne naa et langt Skridt frem. Og ser man, hvorledes Englændere og Belgiere i Løbet af de sidste 20 Aar have forbedret baade Bagkoder og Bevægelse, saa synes der heller ikke at være nogen Fare for os, idet de fleste Aldrupperne dog ere lige saa gode af Bagkoder og Bevægelse som de nævnte Racer for Tiden. Det er i Grunden løjerligt, saa megen Vægt der lægges paa Travet hos en Trækhest til Skridtgang, og saa beskeden man er, naar Talen er om Luksus-Vognheste. Det saa man grelt ved Skuet i Altona under Mønstringen i den store »Ring« af de højt forædlede Marskheste fra Holsten og de danske Heste fra Slesvig; thi disse sidste gjorde aldeles de første til Skamme netop med Hensyn til Trav. Næsten alle Blodshestene, der vare meget ædle, smukke og gode Dyr, kun noget højbenede, havde det bekendte korte, stive, stikkende Trav uden Fart, medens de danske, hvoraft flere eller Fler-tallet vare tarvelige Nordjyder, havde en glimrende, flyvende Trav, ja et Par slesvigske Landstodhingste præsenteredes endog for Sulky med Honnør.

Bedømmelsen af de danske Heste, der foretoges af Hippologer nede fra Tyskland, skete aabenbart efter Gangen og var for Resten ret fjærnt fra de Principer, vi følge. I det hele taget imponeredes de til Stede værende Jyder ikke af det, der udstilledes; en Del af de højt præmierede vare fra Jylland, men ingenlunde af Spidserne dér. Der spores aabenbart ingen Fremgang i den slesvigske Hesteavl.

Ligesom Husdyrloven af 1887 med sit Statstilskud til Hesteavlsforeningerne gav disse et mægtigt Stød fremad, saaledes har Loven af 1902 bidraget til Oprettelsen af Foreninger til Avl og Opdræt af Heste, nærmest smaa Andels-Stutterier. Allerede inden Loven udkom

lokkede det forventede Statstilskud 3 saadanne, hver paa 10 Hopper, frem i det sydøstlige Jylland. Planen derfor var at udstationere Hopperne, lade dem bedække af de bedste Hingste og at opdrætte de lovende Føl efter alle Kunstens Regler. Men man gjorde hurtigt sørgelige Erfaringer, baade med Hensyn til Hoppernes Frugtbarhed, Avlsværdi og navnlig Udstationeringen, saa det blev fuldt ud bekræftet, at det er en dyr og brydsom Historie at drive Stutteri. Et lignende Foretagende paa Lolland-Falster gik endnu daarligere, og nu er der 3 opløste, men ingenlunde med Overskud, trods stort Statstilskud og uden at de have gjort Avlen mindste Gavn. Et trist Resultat!

Paa Bornholm har der ligeledes i nogle Aar været et lille Andels-Stutteri for Frederiksborgheste, og 1904 blev der oprettet et stort Halvblodsstutteri, »Sjælland«, med indkøbte oldenborgske Hopper, hvis Afkom bort-sælges. Ved Efteraarsauktionen over de i Moders Liv medbragte Føl mærkede man ogsaa Følgerne af Udstationeringen paa Føllenes Foderstand, saa det synes usikkert, om den kan gennemføres med større Fordel paa Sjælland end andet Steds.

En anden Foranstaltning, som den ny Husdyrlov har ført ud i Livet, er Forpligtelsen for Hesteavlsforeninger, der modtage Statstilskud til en Hingst, til at lade den bedække 10 Hopper, tilhørende Ikke-Medlemmer, til Medlemmernes ordinære Bedækningspris. Efter Ministeriets Bestemmelse gælder Forpligtelsen ikke alle Foreningshingste, men kommer kun i Anvendelse overfor de Foreninger, som have lukket for Adgangen til Hingstene, altsaa de allerbedste. Af de Hingste, hvortil der er forment Ikke-Medlemmer Adgang, er der to, Aldrup Munkedal og dens Søn Høvding, hvortil Ejerne ikke have søgt Statstilskud for at undgaa fremmede Hopper, medens der i H. t. Lovens § 13 er dirigeret 10 Hopper til den anden Aldrup-Søn Prins af Jylland. Der var stærk Efterspørgsel efter Adgangstilladelse fra alle Egne af Jylland og fra Fyn, saa det maa beklages, at der ikke er

flere fremragende Hingste at vælge imellem. For at bøde paa Manglen blev der ved velvillig Forhandling mellem Horsens og Omegns Hesteavlsforening og Samv. jyske Hesteavlsforeninger truffet den Overenskomst, at der modtoges 10 Hopper, udtagne af Statskonsulenten, til Bedækning af Aldrup Munkedal mod at »S. j. H. F.« betalte 500 Kr. derfor og Ejerne af Hopperne desuden 100 Kr. pr. Føl. Der udtoges 10 yngre Hopper af Landets bedste og deraf 7 Sønne- eller Datterdøtre af Aldrup selv.

Hesteprisen har, som anført, været stigende, antagelig ca. 50 Kr. 1. Kl.s Handelsheste ere betalte med 900—1000 Kr. og derover, 2. Kl. med 7—900. Følprisen var fra ca. 150—250 Kr. for Udførselsvarer.

Prisen paa Hingste har ogsaa været stigende, men der er dog ingen Hingst solgt til over 10.000 Kr., idet der ikke fandtes nogen rigtig god usolgt. Handelen foregaar jo nu til Dels med Plage, idet den stærke Efterspørgsel gør, at man køber saadanne i 1, 1½ eller 2 Aars Alderen, ja endog tager til Takke med Patteføl.

Af de i Kataloget for Udstillingen i Horsens anmeldte 2 Aars Hingste tilhørte de 15 Hesteavlsforeninger, foruden at der ved Skuet endnu blev et Par Stykker købt. Paa en enkelt nær bleve alle Foreningshingstene præmierede, et Bevis paa, at de vare købt blandt de bedste af Aargangen; men selvfølgelig vare de ikke fortrinlige allesammen, uagtet de vare betalte med høje Summer. De fleste blive som 5-Aars næppe halvt saa meget værd, som de have kostet som 1- eller 2-Aars og naa heller ikke op i Kvalitet mod en Del af de fuld-aarige, der staa usolgte, og som altsaa ere blevne vragede som Plage. Naar man blot køber en lovende Plag, er der intet moralsk Ansvar at gøre gældende mod Køberne, hvis den lykkes mindre godt, Medlemmerne ere i saa Fald lettere at tilfredsstille, end hvis man købte til billig Pris en bedre fuldvoksen Hingst. En Godtkøbshingst kan en anstændig Forening ikke bruge, derimod bedre en dyr, tarvelig Fyr, som den er bleven hængende ved.

Af 1-Aars Hingste blev der ved Randers Dyrskue solgt en for 10.000 Kr. kontant foruden store Vilkaarspenge, og i Efteraaret blev der betalt 9000 Kr. kontant + 20.000 Kr. paa Vilkaar for et 5-Maaneders Hingstføl efter Aldrup Munkedal. Denne Handel er gaaet Verdenspressen rundt og har skabt Danmark en vis Berømmelse, idet 29.000 Kr. eller 32.000 M. er Verdensrekorden. Det er næsten baade til at le og græde over!

Til Tyskland købes der ca. 40—50 jyske Hingste aarlig til Avlsbrug, til Dels til Statsdepoterne, rigtignok til smaa Priser: 1200—2000 Kr.; men det er heller ikke Varer, som vi skøtte om at beholde. Tyskerne have deres eget Syn paa en jysk Hingst, der er vidt forskelligt fra vort. Det ligger jo for Nationen at konstruere sig et Ideal efter dens eget Hoved.

Saadanne Hoppepriser, som betales i England og Belgien, kende vi ikke, dertil ere de danske Bønder ikke velhavende nok, medens de agte Penge mindre, hvor de løfte i Flok. Der naas sjældent over 12—1400 Kr., foruden lidt paa Vilkaar, for en god Hoppe, medens Hoppeføl koste 6—800 Kr. -+ Vilkaar.

Landejendommenes Vurdering til Ejendomsskyld.

II.

Efter at Direktør Michael Koefoed havde holdt det i forrige Hefte, S. 231 o. f., gengivne Foredrag, gav den ledende Præsident Ordet til fhv. Forpagter Winkel, der udtalte følgende:

Fhv. Forpagter Winkel: Jeg har haft den Ære at blive opfordret til at fremkomme med nogle Undersøgelser, som staa i Forbindelse med det samme Arbejde, som Aftenens Foredragsholder har refereret, og som jeg har foretaget over den Indflydelse Jordens Bonitet har paa Vurderingen. Det er jo allerede hyppigt i Aften udtalt af Foredragsholderen, i hvor stor og betydelig Grad Boniteten spiller ind i selve Vurderingen. Den Undersøgelse, jeg har foretaget, er at præcisere dette i de forskellige Boniteter, jeg har benyttet. Inden jeg gaar over til at udtale mig nærmere herom, vil jeg gøre opmærksom paa det Kort, som jeg har udført, og som er et Bonitetskort over Danmark. Jeg maa hertil sige, at jeg beklager meget, at den kartografiske Fremstilling, jeg har foretaget, ikke var med dette Brug for Øje; det var til et andet Formaal. Jeg gjorde nogle Forsøg paa at faa det 3-doblet eller 4-doblet, men de mislykkedes; derfor beklager jeg som sagt, at Maalestokken er saa lille, at den ikke kan iagttages paa længere Afstand. Jeg har til Hjælp herfor udfærdiget to Kort, som jeg vil bede maa cirkulere; dér kan man i hvert Fald paa nærmere Hold se, hvad Meningen er.

Det er en Selvfølge, at det Grundlag, hvorpaa jeg har arbejdet, er Matriklen af 1844, altsaa det samme Grundlag, hvorpaa hele Beregningen af Hartkornsudregningen hviler. Jeg har delt Jorden i 12 Boniteter, men taget det kommunevis og kun holdt mig til Bøndergaarde; og dermed mener jeg da Gaarde med 1—12 Tdr. Hartkorn. Det er den Ejendomsgruppe, der har de mest ensartede Forhold, og som man i det hele taget maa holde sig sig til, naar man vil foretage større Sammenligninger; og paa den anden Side rummes der herunder ca. 4 Millioner Tdr. Land, ganske vist noget nær den bedste Del af Danmarks Jord, men ogsaa i Virkeligheden den meget overvejende Del. De 12 Boniteter, jeg har valgt, har jeg delt i 4 Hoveddele: Klasserne 1—3 springer med 2 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn, altsaa: Under 8 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn, 8—10 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn, og 10—12 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn; derefter springer jeg 3 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn, altsaa i de 3 næste Klasser: 12—15, 15—18 og 18—21 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn. I den næste Afdeling springer jeg med 5 Tdr. Land pr. Td. Hartkorn og faar derved de 3 Klasser: 21—26, 26—31 og 31—36; endelig den sidste Afdeling omfatter Klasserne: 36—48, 48—60 og 60 Tdr. Ld. eller derover pr. Td. Hartkorn. En noget finere Deling har jeg nok forsøgt mig frem med, men ikke dristet mig til at komme nærmere ind paa, navnlig af praktiske Hensyn til den kartografiske Fremstilling. Jeg skal ganske kort referere de Resultater, jeg er kommet til paa den Maade.

For Øernes Vedkommende have vi i alt væsentlig kun 5 Boniteter af Jorden, og deraf falder den allerstørste Del i Gruppen 8—10 Tdr. Ld. pr. Td. Hartk., nemlig 54 pCt. I den første Klasse falder 6 pCt. — det er altsaa et forholdsvis lille Tal — i 3. Klasse 28 pCt., i 4. Klasse 9 pCt. og i 5. Klasse 3 pCt. Af Kommuner, hvor der er boniteret herunder, er der paa Øerne kun to, nemlig Nyord Kommune paa Møen og Rørvig Kommune ved Nykøbing Sj., saa vi kunne altsaa ganske se

Jordens Værdi efter Bonitet i Jylland.

Gaardene med 1—12 Tdr. Hrtk., kommunevís fordelte efter Bonitet.

Jordens Bonitet: Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk.	Antal Kommuner (Sogne)	Antal Gaarde	Antal Tdr. Ld.	Gsnrl. Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk.	Gsnrl. Vurdering	
					pr. Td. Ld. Kr.	pr. Td. Hrtk. Kr.
Under 8 Tdr. Ld.	1	19	556	7.3	(1270)	(9300)
I. { 8—10 — —	37	2426	88637	9.4	637	6000
10—12 — —	53	3549	156753	11.1	525	5900
12—15 — —	104	7201	340965	13.5	443	6000
II. { 15—18 — —	75	4750	955327	16.3	378	6200
18—21 — —	61	4292	256688	19.4	304	5900
21—26 — —	83	5430	363004	23.3	248	5800
III. { 26—31 — —	64	4413	331510	28.3	216	6100
31—36 — —	41	2385	202026	33.3	188	6300
36—48 — —	34	2189	198568	40.1	149	6000
IV. { 48—60 — —	18	957	104535	53.1	117	6200
60 Tdr. Ld. og derover	38	1511	221151	81.1	77	6300

bort fra de Boniteter, der findes paa Øerne udenfor disse 5 øverste Klasser. Delingen i disse 5 Grupper falder m. H. t. Vurderingen saa smukt, som man kan ønske sig. Bonitet Nr. 1 er gennemsnitlig vurderet til 690 Kr., Bonitet Nr. 2 til 620 Kr., Nr. 3 til 550 Kr., Nr. 4 til 490 Kr. og Nr. 5 til 430 Kr. pr. Td. Ld., det vil sige, at der mellem 1. og 2. og 3. Klasse er 70 Kroners Forskel paa Vurderingsprisen efter Bonitet og mellem de to følgende en Forskel paa 60 Kr. Det er jo saa smuk en Skala, som man kan ønske sig.

Gaa vi herfra over til Jylland, saa er der naturligvis meget større Forskel, da Forholdene der ere ganske anderledes forskelligartede end paa Øerne. Dhrr. ville se det her paa det Blad, jeg har omdelt. Der har vi alle Skalaens Afdelinger, lige fra under 8 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk. op til 100 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk.; men af den bedst boniterede Klasse findes der kun en Kommune, nemlig Aaby, lige ved Aarhus By; dér er Vurderingen 1270 Kr. pr. Td. Land, men det er noget abnormt, og det er ikke landbrugsmæssig Jord i alt væsentligt. Se vi derimod paa 2. Klasse, finde vi, at der er 6 pCt. af Gaardenes Jorde i Jylland, og at de ere vurderede til 637 Kr. pr. Td. Td. I næste Klasse finde vi 8 pCt., derefter 18—12—11,—14—11—6 pCt., og derefter i de laveste tre Klasser 5—2 og 4 pCt. Vi have i de første 3 Klasser til sammen, altsaa første Hovedafdeling, 14 pCt., i den anden Hovedafdeling 42 pCt. i tredje Hovedafdeling 32 pCt. og i sidste Hovedafdeling 12 pCt. af Jyllands Jorder, naar vi inddele efter Antallet af Gaarde. Naar vi inddele efter Arealet, altsaa det Antal Tdr. Land, Gaardene repræsentere, faa vi et større Procenttal i de ringeste Boniteter og et noget mindre i de bedre som Følge af, at der gaar større Arealer paa de Ejendomme, hvor Arealet pr. Td. Hrtk. er størst. Se vi hen til de ringere Boniteter, ville Dhrr. se, at Springene mellem Vurderingstallene pr. Td. Ld. ere mindre end i de øverste Boniteter, og mindre end de vare paa Øerne. 2. Klasse, hvor der gaar 8—10 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk., er paa Øerne vurderet til 620 Kr. pr. Td. Ld., i Jyl-

land derimod til 637 Kr. 3. Klasses Gaardjorder, der ere boniterede mellem 10—12 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk., ere paa Øerne vurderede til 550 Kr., i Jylland til 525; den næste Klasse er vurderet til 490 paa Øerne og 443 i Jylland; og den sidste Klasse til 430 paa Øerne, 378 i Jylland. Saa hører Sammenligningen op, fordi der ikke findes tilsvarende Boniteter paa Øerne; men fra Klasse til Klasse er Svingningen efterhaanden nedadgaaende. Mellem de to nederste er der 40 Kroners Forskel fra Bonitet til Bonitet, den næste ovenfor viser 32 Kroners Forskel o. s. v., nu stigende op til 112 Kroners Forskel mellem de to øverste. At man ikke kan faa saa smuk en Skala i Jylland som paa Øerne siger sig selv, fordi Forholdene ere større og Jorderne langt mere forskelligartede; og at der bliver mindre og mindre Forskel, naar vi komme ned til de ringeste Boniteter, er ogsaa ganske naturligt, fordi Bygningernes Værdi dér kommer til at spille langt større Rolle, end hvor vi have den gode Jord.

Alt i alt er jo altsaa den simpleste Middel-Bonitet vurderet til 77 Kr. pr. Td. Ld., og der gaar her gennemsnitlig 81 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk. Paa den bedste af Jyllands Jordklasser gaar der 9,4 Tdr. Ld. pr. Td. Hrtk., og Vurderingen er som sagt 637 Kr. pr. Td. Ld. Det er altsaa et meget betydeligt Spring. Gaa vi derfra over og se paa Hartkornspriserne i sidste Kolonne, ville Dhrr. se en ganske forbavsende Ensartethed. Det drejer sig om 6000 Kr. pr. Td. Hrtk., svingende med nogle faa Hundrede Kroner over og under, d. v. s. en saa lille Forskel, at man forbavser sig derover.

Foredragene ledsagedes af følgende Diskussion:

Justitsraad Lützen: Maa jeg faa Lejlighed til at gøre en lille Bemærkning om min Erfaring m. H. t. Ejendoms-vurderinger paa de større Ejendomme, som jeg har den Ære at have med at gøre. Jeg kan ikke nægte, at det forekommer mig, at man har Ret til at sige, at Værdien af store

Ejendomme med store Hovedbygninger er sat for højt (Stemmer: Hør!), og det forekommer mig, at der i Aften kunde være Grund til at nævne det her. Jeg har ogsaa haft Lejlighed til at gøre det over for selve Overskyldraadet, uden at jeg dog kan rose mig af at have faaet Medhold; jeg benytter derfor nu Lejligheden til at paatale det igen. Det er min fulde Overbevisning, at en lokal Undersøgelse af Forholdene, som man ikke kan rose sig af, at det høje Overskyldraad har foretaget, saa vidt mig bekendt da, absolut vilde have givet os Medhold, som nedlægge Paastand i saa Henseende. Da det faldt i min Lod at være med til at selvangive Værdien for den Ejendom, som jeg har den Ære at staa nærmest, Holsteinborg Hovedgaard, var det selvfølgelig en ret vanskelig Opgave at erklære sig om Værdien, fordi der var et afgjort Misforhold mellem den virkelige Handelsværdi og den Bekostning, som Ejendommens Opførelse i sin Tid har medført eller den Assuranceværdi, hvormed Ejendommen er anført; men vi svarede, at man kunde gøre den Betragtning gældende, som jeg her skal tillade mig at fremføre. Naar der findes en saadan gammel Hovedbygning som denne, der er assureret, om jeg husker ret, for 280,000 Kr., paa en Gaard med et Areal paa 330 Tdr. Land, mente vi at kunne forsvare at selvangive den til 400,000 Kr. med den Motivering, at vi anførte Gaardens Areal og Hartkorn til de samme Priser, som vare gængse for lignende Arealer, medens vi for selve Hovedbygningens Vedkommende og de dertil hørende mindre Bygninger, som Stalde o. dsl., gjorde gældende, at en Ejendom som denne vilde ubestridelig have en større Værdi i Handel og Vandel — og det var dog den, det var Opgaven at finde —, hvis man tænkte sig, at der var en tidssvarende Bygning paa den til en Værdi af 150,000 Kr. i Stedet for den nuværende gamle upraktiske Bygning, som er meget bekostelig at vedligeholde. Det førte os til en Værdiangivelse af 400,000 Kr., og vi mente, at vi kunde have en meget rolig Samvittighed for at være gaaede højt nok. Men vi fik Meddelelse fra det høje Overskyldraad om, at man havde overvejet Sagen, og at man nærmest var tilbøjelig til at forhøje Vurderingen til 500,000 Kr.; man gav os imidlertid

Lejlighed til nærmere Udtalelse og Motivering. Den gav vi; men Kendelsen blev dog: 500,000 Kr. Nu er der slet ingen Tvivl om, at en Ejendom 15—16 Mil fra Kjøbenhavn med 330 Tdr. Land ikke har den Værdi i Handel og Vandel; det er aldeles afgjort. Hovedbygningen er ca. 300 Aar gammel og derfor meget upraktisk og mangelfuld; at sætte den i nutidsmæssig Stand i Retning af Hygiejne og Komfort vilde være meget bekosteligt. Derfor var det vor Mening, at naar der var Tale om at finde Handelsprisen, maatte man finde, hvad der maatte ofres paa Gaarden for at finde en Liebhaber, en Køber til den, og saa maatte man se bort fra private Hensyn, der kunde gøre sig gældende hos den nuværende Besidder; man maatte se hen til, hvad der skulde gøres for at finde en Liebhaber til den i al Almindelighed. Og da følte vi os overbeviste om, at den vilde have større Værdi med en ny og bedre Bygning til kun 150,000 Kr. Hvis vi havde faaet Medhold i den Betragtning, vilde vi ikke være kommet op til 500,000 Kr.

Godsejer Westenholtz: Jeg vilde gerne slutte mig til den sidste ærede Taler; jeg har lidt af det samme Onde paa en Maade, som faldt mig for Brystet. Skyldraadet blev nemlig med mig enig om en Værdiansættelse, som endogsaa overgik dets Forventning; det kom til et større Beløb, end det havde tænkt sig. Saa gik der vel halvandet Aar, og saa fik jeg en skønne Dag Brev fra Overskyldraadet om, at Omtaksation vilde finde Sted; og det skete saa. Jeg syntes, at det var en højst mærkværdig Fremgangsmaade. Jeg véd ikke, om Skyldraadet afgiver sine Kendelser under Edsforpligtelse, men det er jo i alt Fald et offentligt Hverv, de Mennesker paa-tage sig, naar de skulle taksere Ejendomme; saa naar de have ansat Værdien, er det dog højst mærkværdigt, at man uden videre kan sætte deres Angivelse til Side og lade den gøre om igen. Mine Forhold ere ellers ikke store; men jeg er i det Tilfælde at bo inden for 3 Alen tykke Mure; det er maaske derfor Overskyldraadet har sat Hovedgaarden 35,000 Kr. højere op, end Skyldraadet har sat den. Dertil er endnu en anden Ting at bemærke, som der ikke er taget Hensyn til, og som den sidste ærede Taler ikke berørte, men som

spiller en meget stor Rolle, det er Brugsværdien, som ogsaa kommer i Betragtning i Handel og Vandel. Medens Hovedgaarden paa Matstrup ikke er sat til Ejendomsskyld til Staten til mere end omtrent $\frac{1}{5}$ af Godsets samlede Værdi, svarer jeg lidt over Halvdelen af de samlede Brandpenge. Paa hele Godset er der 4 Forpagtergaarde og 4 Kirker; men Brandpengene paa hele Resten af Godset ere ikke saa store som paa Hovedgaarden alene. De ere dér 600 Kr.; det er omtrent 9 Kr. pr. Ko., altsaa en kolossal Byrde for Ejendommen, naar man taler om Brugsværdien. Jeg kan derfor fuldstændig slutte mig til den sidste ærede Taler, at vi slet ikke komme til den virkelige Værdi i Handel og Vandel, naar man har den kranke Fornøjelse at bo inden for 3 Alen tykke Mure.

Kammerherre Sehested: Det er jo ret naturligt, at denne Lejlighed ikke lades ubenyttet til at komme frem med, hvad man personlig har lidt under Ejendomsskyldloven o. s. v. Men jeg vil henstille til d'Hrr., at de holde dem lidt mere til Genstanden for Foredraget. Det er ikke derfor udelukket, at man kan hente Eksempler hist og her fra; men jeg tror, det vilde føre for vidt, hvis vi alle vilde træde op og forklare, hvordan det er gaaet os.

Professor Bøggild: Det interesserede mig meget at høre, at der var saa god Overensstemmelse mellem Vurderingerne til Ejendomsskyld og Salgssummerne. At de sidste gennemsnitlig kunne blive noget mindre, er der jo en meget smuk Forklaring for fra Foredragsholderens Side. Men jeg tillader mig at spørge, om der ikke kan oplyses noget om, hvorledes det stiller sig med Taksationerne til Kreditforeningslaan, sammenlignet med Taksationerne til Ejendomsskyld. Det tror jeg vilde have ret stor Interesse at faa belyst. Det er gennemgaaende vistnok ofte Tilfældet, at Taksationer kunne falde højst forskelligt ud, selv om det er de samme Mennesker, der foretage Taksationerne med nogle Dages Mellemrum. Jeg tror, det er et Forhold, som det er af største Interesse at faa belyst for en stor Mængde af Landets Ejendomme, hvilken Overensstemmelse der er mellem Taksationerne til Ejendomsskyld og til Kreditforeningslaan.

Direktør Koefoed: Ja, jeg kan naturligvis kun svare, at min Erfaring gaar ud paa det samme: Der kan være overordentlig stor Forskel paa Taksationerne, endogsaa med meget korte Mellemlum, og Kreditforeningernes ere i Almindelighed saa høje, at jeg egentlig slet ikke tror, at man med nogen Fordel kan anvende dem til Jævnføring med Ejendomsskyldtaksationerne; de første ere i Almindelighed saa uendelig langt højere end de sidste, og der bliver jo ogsaa ofte under Taksationen taget Hensyn til Forhold, som slet ikke øve nogen Indflydelse m. H. t. Skatteansættelsen. Jeg nægter heller ikke, at jeg tror, at det vilde være heldigt, om Kreditforeningerne i Stedet for at bruge deres egne Taksationer vilde komme ind paa at bruge Taksationerne til Ejendomsskyld. Ganske vist er der en Mangel, saa længe Skatten er saa lav som 1.1 pro mille; naar nemlig Folk ville have store Laan, kunne de gerne betale lidt for at faa Taksationen sat højt; men det er et Forhold, som noget vil tabe sig, efterhaanden som Skattebyrden bliver større, og navnlig naar den amts- og sognekommunale Ligning kommer til i sin fulde Udstrækning. I hvert Tilfælde er det da hyppigt, at man hører udtalt Utilfredshed med Ejendomsskyldens Ansættelse, uagtet det ikke er forfærdelig store Summer, Skatten drejer sig om. Det kan være, at man med Tiden kan komme ind paa, at Kreditforeningerne anvende Ejendomsskyldsvurderingen, og i hvert Fald vilde jeg paa Forhaand anse det for sandsynligt, at Kreditforeningerne vilde handle rigtigere over for de Folk, der købe deres Obligationer, hvis de refererede til Ejendomsskylden end til deres egne Taksationer; de ere sikkert ofte for høje.

Justitsraad Lützen: Jeg har i Gaar faaet et Hverv, som staar lidt i Forbindelse med Forhandlingerne for Øjeblikket, der jo drejer sig om Vurdering til Ejendomsskyld. Jeg er nemlig med i en Forening, som blev stiftet i Gaar, og som har til Formaal at skaffe Landejendomsbesiddere sekundære Laan. Min personlige Stilling vil særlig blive den at være med til at forme Vurderingsforretningerne og bestemme de Spørgsmaal, der maa stilles til Ejerne, og de Opgaver, der maa gives Vurderingsmændene. Naar der nu for et Øjeblik siden blev henvist til Forskellen mellem Vurderingerne til

Ejendomsskyld og til Østifternes Kreditforeningslaan — det er vel nærmest dem, der tænkes paa — vil jeg benytte Lejligheden til at paakalde Interesse hos alle for et Formaals, jeg har stillet mig, om man ikke skulde kunne komme ud over den kedelige Omstændighed, som vi for Tiden leve under, nemlig at man for Øjeblikket har ikke mindre end — jeg tror 5 forskellige Vurderingskommissioner for Landsognene; og de arbejde alle efter forskellige Regler. Man har Reglerne i Lov af 19. Marts 1869, som skal følges ved Udlaan af offentlige Midler, man har særlige Regler for Vurdering til Ejendomsskyld, til Kreditforeningslaan, til Landkreditkasselaan og nu endelig til Laan i den sidstfødte Østifternes Hypotekforening. D'Hrr. ville hurtigt se og indrømme, at det vilde være overordentlig formaalstjenligt, om man kunde faa i hvert Fald nogle af disse Vurderinger slaaet sammen, helst dem alle; men det sidste lader sig vel næppe gøre, Staten vil nok beholde sin egen til Ejendomsskylden. Men hvis det var muligt, vilde det være i høj Grad gavnligt at faa de andre samlede under een Haand, idet det vilde være den nemmeste Maade, hvorpaa man kunde faa opdraget Vurderingsmænd; og det lader sig ikke godt gøre, naar man som nu har forskellige Regler at følge. Lad os blot tænke os, hvordan det maa gaa i en Landkommune, hvor jo dog ikke enhver duer til at være Vurderingsmand; der er ganske sikkert kun ganske enkelte, som kunne bruges, saa det er kun et begrænset Antal, vi have til Raadighed. Men hver har sine Regler, og hver giver derfor sine Regler. Nogle sige, at der skal tages Hensyn til Prisforhold, andre ikke; nogle tage Hensyn til Beliggenheden, andre ikke; nogle sige: Driv Jorden, som I ville, jo bedre I kunne drive den, desto højere takserer vi den; andre sige, at de skulle bruge normal Drift som Forudsætning. Kort og godt: Der er en saadan Uensartethed i Reglerne, at det er givet, at det maa føre til ganske uensartede Resultater. Jeg tillader mig derfor at benytte denne Lejlighed, hvor der er saa mange til Stede, som have Interesse for og vistnok ogsaa Indflydelse paa det Spørgsmaal, naar det kommer frem, til at henlede Opmærksomheden paa, at det vilde være højst ønskeligt, om de be-

staaende Laaneinstitutioner, Kreditkasser, Kreditforeninger og den sidstskabte Hypotekforening kunde enes om ensartede Regler for Bedømmelsen.

Etatsraad N. B. Breinholt: Jeg er ganske enig med den sidste Taler i det ønskelige der kunde være i at faa ensartede Regler for disse forskellige Kreditforeninger, Kreditkasser etc.; og en Fordel, som der efter min Mening særlig vilde være derved, var den, at den indbyrdes Konkurrence mellem disse Institutioner ophørte. Thi det er vistnok en af de Ting, som — i alt Fald i de Egne, hvor jeg er særlig kendt — har drevet Vurderingerne op til ganske urimelige Højder. Naar der f. Eks. er to Kreditforeninger, som vi have i Jylland, og Folk i Almindelighed ere saaledes stillede, at jo højere Laan de kunne faa, desto bedre er det, vælge de naturligvis den Kreditforening, hvor de kunne faa det højeste Laan. Disse Kreditforeninger sætte selvfølgelig Pris paa og have ogsaa Nytte af at gøre Tilgangen til Foreningerne saa stor som mulig; Situationen er jo den, at det forbedrer deres Kurser, naar de blive saa store, at deres Obligationer kunne komme ind paa de udenlandske Markeder. Der er altsaa i Virkeligheden en Konkurrence mellem dem, og i alt Fald findes den nedad til mellem Vurderingsmændene rundt omkring i Kredsen. Derfor vilde den ærede sidste Talers Forslag om at samle dem virke overordentlig heldigt, om det lod sig gennemføre. Han talte rigtignok kun om ensartede Regler for dem; men det var jo meget bedre, hvis det blev ensartede Vurderingspriser; man kan godt have ensartede Regler og fortolke dem forskelligt. Men Hovedsagen er — og det var vel ogsaa hans Mening — at Resultaterne skulde blive omtrent ens.

Kammerherre Sehested: Det er vist gaaet os allesammen saaledes, at da vi begyndte at staa lige overfor Vurderingen til Ejendomsskyld, følte vi alle, at der var noget gyngende Grund under det hele; vi nærede vist alle en vis Frygt for, at det vilde blive et ret sørgeligt Resultat, der kom ud deraf. Vi trøstede os med, at det er den første Gang, det bliver lidt mere tilfældigt og vilkaarligt; næste Gang gaar det vel bedre. Men nu er der sket det, som saa ofte er

hændt os, at vi have set, at naar en saadan forvirret Masse kommer under det statistiske Bureaus Behandling, saa kommer der ud deraf noget skønt, noget ensartet; saa kommer der noget frem, som vi se er det virkelige og det faste i det, som tidligere var et Kaos, naar vi saa paa de mange Enkelt-heder og ikke fik det ind i faste Rammer. Det har været af stor Interesse for os at se det Arbejde, som statistisk Bureau har gjort, og at høre Direktør Koefoed fremstille for os, hvorledes Vurderingen til Ejendomsskyld i Virkeligheden maa siges at være lykkedes. Jeg ved vel, at Gennemsnitstal er noget, som maaske giver et noget bedre Indtryk af det hele, end Forholdene, sete inden for de enkelte Amter og Kommuner og de enkelte Gaarde, blive. Men der er dog ingen Tvivl om, at disse Oplysninger indeholde afgørende Vidnesbyrd om, at det hele ikke er mislykket. Og vi tør vist med Sikkerhed gaa ud fra, at næste Gang, altsaa om ikke saa mange Aar, naar vi skulle til at vurdere igen, ville Forholdene stille sig endnu gunstigere. Og saa vil jo ogsaa rimeligvis Kreditforeningerne være tilbøjelige til, naar de blive bekendte med disse Oplysninger, og maaske endnu mere, naar efter næste Vurdering nye Oplysninger foreligge, da i højere Grad at tage Hensyn til Vurderingen til Ejendomsskyld, end de hidtil have været tilbøjelige til, og ogsaa end de hidtil have kunnet gøre. Jeg vil gerne paa Forsamlingens Vegne rette en hjertelig Tak til Direktør Koefoed, fordi De har villet forelægge dette Arbejde for os i Aften. Jeg takker ligeledes Hr. Forpagter Winkel og d'Hrr., som have deltaget i Diskussionen.
